CYNGOR SIR *POWYS* COUNTY COUNCIL.

CABINET GWEITHREDOL
18 Chwefror 2025

AWDUR ADRODDIAD:	**Y Cynghorydd Sir Pete Roberts** **Aelod Portffolio ar gyfer Powys sy'n Dysgu**
TEITL ADRODDIAD:	**Ysgol Bro Cynllaith – Adroddiad Ymgynghori**
ADRODDIAD AR GYFER:	**Penderfyniad**

1. Diben

1.1 Yn dilyn penderfyniad y Cabinet ar 17 Medi 2024, mae'r Cyngor wedi cynnal ymgynghoriad ar y cynnig canlynol:

- Cau Ysgol Bro Cynllaith o 31 Awst 2025, gyda disgyblion ym Mhowys i drosglwyddo i'w hysgol amgen agosaf ym Mhowys.

1.2 Pwrpas yr adroddiad hwn yw rhoi gwybod i aelodau'r Cabinet am yr ymatebion a dderbyniwyd i'r ymgynghoriad a phenderfynu a ddylid bwrw ymlaen â'r broses statudol i gau'r ysgol ai peidio.

1.3 Cefnogir yr adroddiad gan yr atodiadau canlynol:

- Atodiad A – Dogfen Ymgynghori
- Atodiad B – Adroddiad Ymgynghori
- Atodiad C – Cofnodion cyfarfodydd gyda Llywodraethwyr a Staff
- Atodiad D – Asesiadau Effaith wedi'u Diweddaru

2. Cefndir

2.1 Ysgol gynradd gymunedol yw Ysgol Bro Cynllaith a leolir ym mhentref Llansilin yn nalgylch Llanfyllin yng Ngogledd Powys.

2.2 Mae niferoedd presennol disgyblion Ysgol Bro Cynllaith fel a ganlyn[1]:

	R	1	2	3	4	5	6	Cyfanswm
Ysgol Bro Cynllaith	3	2	6	2	5	2	5	25

[1] Canolfan Athrawon, 12 Rhagfyr 2024

2.3 Yn Haf 2022, diweddarodd ac ail-lansiodd y Cyngor ei Strategaeth ar gyfer Trawsnewid Addysg[2], a chyhoeddodd hefyd raglen waith ar gyfer Ton 2 (2022 – 2027) o weithredu'r Strategaeth. Mae hyn yn cynnwys ymrwymiad i ailgychwyn a dod â'r adolygiad o ddalgylch Llanfyllin / Gogledd y Trallwng i ben, a ddechreuodd yn 2020. Ailddechreuodd hyn ym mis Ebrill 2023.

2.4 Ym mis Medi 2023, ystyriodd Cabinet y Cyngor bapur a oedd yn amlinellu canfyddiadau'r adolygiad ac yn cyflwyno ffordd ddangosol a ffefrir ymlaen. Roedd y ffordd bosibl orau ymlaen yn cynnwys cau Ysgol Bro Cynllaith, ond byddai hyn yn amodol ar y Broses Statudol fel yr amlinellwyd yn y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018).

2.5 Roedd y papur a ystyriwyd gan y Cabinet yn cynnwys argymhelliad bod papur cynnig yn cael ei baratoi mewn perthynas â chau Ysgol Bro Cynllaith, i'w ystyried gan y Cabinet ym mis Medi 2024.

2.6 Ar 17 Medi 2024, ystyriodd y Cabinet bapur cynnig mewn perthynas ag Ysgol Bro Cynllaith, a chymeradwyodd yr argymhelliad canlynol:

Argymhellir bod y Cabinet yn cymeradwyo dechrau'r broses statudol ar y cynnig canlynol:

- Cau Ysgol Bro Cynllaith o 31 Awst 2025, gyda disgyblion ym Mhowys i drosglwyddo i'w hysgol amgen agosaf ym Mhowys.

2.7 Mae ymgynghoriad wedi cael ei gynnal wedi hynny, fel y cytunwyd gan y Cabinet.

Y Cyfnod Ymgynghori

2.8 Dechreuodd ymgynghoriad ar y cynnig i gau Ysgol Bro Cynllaith ar y 3ydd o Hydref 2024 a daeth i ben ar y 25ain o Dachwedd 2024.

2.9 Roedd y ddogfen ymgynghori ar gael ar wefan y Cyngor drwy gydol y cyfnod ymgynghori. Dosbarthwyd y ddogfen hefyd i randdeiliaid fel sy'n ofynnol gan y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018). Mae'r ddogfen ymgynghori a gyhoeddwyd ynghlwm fel Atodiad A.

2.10 Gofynnwyd i ymgyngoreion ymateb i'r ymgynghoriad naill ai drwy gwblhau'r ffurflen ymgynghori ar-lein, llenwi copi papur o'r ffurflen a'i dychwelyd i'r Tîm Trawsnewid Addysg, neu drwy ysgrifennu at y Tîm Trawsnewid Addysg.

2.11 Yn ystod y cyfnod ymgynghori, cynhaliwyd cyfarfodydd gyda disgyblion, staff a llywodraethwyr Ysgol Bro Cynllaith. Mae cofnodion y cyfarfodydd hyn ynghlwm fel Atodiad C, ac mae'r materion a godwyd

[2] Ar gael yn https://cy.powys.gov.uk/article/9522/Strategaeth-Trawsnewid-Addysg

yn y cyfarfodydd wedi'u cynnwys yn yr Adroddiad Ymgynghori (Atodiad B).

Ymatebion i'r ymgynghoriad

2.12 Derbyniwyd cyfanswm o 81 o ymatebion ysgrifenedig.

2.13 Cwblhaodd 35 o ymatebwyr y ffurflen ymateb ar-lein a oedd ar gael ar wefan y Cyngor. Yn ogystal, cwblhaodd 20 o ymatebwyr fersiynau papur o'r ffurflen ymateb.

2.14 Derbyniwyd 26 o ymatebion ysgrifenedig eraill, a oedd yn cynnwys ymatebion gan Estyn.

2.15 Darperir ymateb Estyn i'r ymgynghoriad ar dudalen 18 yr Adroddiad Ymgynghori (Atodiad B).

Canfyddiadau'r Ymgynghoriad

2.16 Darperir canfyddiadau'r ymgynghoriad yn llawn yn yr Adroddiad Ymgynghori (Atodiad B) ac fe'u crynhoir isod.

2.17 Rhestrir y materion a godwyd yn yr ymatebion ysgrifenedig i'r ymgynghoriad a'r rhai a godwyd yn y cyfarfodydd ymgynghori yn yr Adroddiad Ymgynghori (Atodiad B), o dudalen 21 ymlaen, ynghyd ag ymateb y Cyngor i'r materion hynny.

2.18 Mae'r materion a godwyd yn ymwneud â'r penawdau canlynol:

1. Sylwadau am yr ysgol

    1.1 Sylwadau cadarnhaol cyffredinol am yr ysgol
    1.2 Y gallu i gyflwyno'r Cwricwlwm newydd i Gymru
    1.3 Sylwadau am ddarpariaeth allgyrsiol yn yr ysgol
    1.4 Sylwadau am niferoedd disgyblion / capasiti
    1.5 Sylwadau am y defnydd o'r Gymraeg yn Ysgol Bro Cynllaith
    1.6 Sylwadau am gefnogaeth i ddisgyblion ADY
    1.7 Sylwadau am brofiadau disgyblion y gorffennol
    1.8 Sylwadau am ansawdd y ddarpariaeth yn yr ysgol
    1.9 Sylwadau am yr ysgol yn ysgol fach
    1.10 Sylwadau am adeiladau/tiroedd yr ysgol
    1.11 Sylwadau am leoliad yr ysgol
    1.12 Mae pawb yn ffrindiau yn yr ysgol
    1.13 Cysylltiadau rhwng yr ysgol a'r gymuned
    1.14 Cyfeiriad at ddisgyblion sydd wedi trosglwyddo i'r ysgol o ysgolion eraill
    1.15 Yr ysgol yw'r ysgol agosaf ar gyfer bron pob disgybl

2. Effaith ar ddisgyblion

2.1 Pryder am fynediad at ddarpariaeth allgyrsiol
2.2 Pryder am yr effaith ar ddisgyblion o orfod symud i ysgol wahanol
2.3 Pryder am yr effaith ar ansawdd addysg i ddisgyblion
2.4 Pryder y byddai disgyblion yn cael eu gwahanu oddi wrth eu ffrindiau
2.5 Pryder y byddai disgyblion yn trosglwyddo i ysgolion yn Sir Amwythig ac y byddent yn colli allan ar gwricwlwm Cymru
2.6 Sylwadau eraill am yr effaith ar ddisgyblion

3. Effaith ar y gymuned

3.1 Pryder cyffredinol am yr effaith ar y gymuned/pentref
3.2 Yr ysgol yw calon y pentref/cymuned
3.3 Sylwadau am yr effaith ar neuadd y pentref
3.4 Byddai cau'r ysgol yn golygu na fyddai pobl eisiau byw yn yr ardal
3.5 Sylwadau am ddatblygiadau tai yn yr ardal
3.6 Sylwadau am effaith cau ysgolion yn y gorffennol ar gymunedau
3.7 Sylwadau am yr effaith ar fusnesau lleol
3.8 Ymholiadau ynghylch beth fyddai'n digwydd i adeilad yr ysgol pe bai'r ysgol yn cau

4. Effaith ar staff
5. Effaith ar rieni / teuluoedd
6. Sylwadau am ddarpariaeth blynyddoedd cynnar
7. Sylwadau am ysgolion bach / gwledig

7.1 Sylwadau cadarnhaol am ysgolion bach/gwledig
7.2 Dylai rhieni allu dewis ysgol fach/ysgol wledig
7.3 Sylwadau eraill am ysgolion bach/gwledig

8. Sylwadau am ysgolion eraill

8.1 Sylwadau ynglyn ag Ysgol Llanrhaeadr
8.2 Sylwadau am ysgolion eraill

9. Goblygiadau teithio

9.1 Byddai'r cynnig yn arwain at deithio ychwanegol
9.2 Pryder am yr effaith ar yr amgylchedd
9.3 Pryder am yr effaith ar fynediad disgyblion at weithgareddau ar ôl ysgol
9.4 Pryder am ddiogelwch disgyblion ar gludiant o'r cartref i'r ysgol
9.5 Sylwadau am gostau trafnidiaeth ychwanegol
9.6 Ymholiadau am bolisi cludiant cartref i'r ysgol y Cyngor

9.7 Sylwadau eraill am oblygiadau teithio

10. Goblygiadau ariannol

10.1 Sylwadau sy'n awgrymu mai'r unig reswm dros y cynnig yw arbed arian
10.2 Sylwadau eraill

11. Beirniadu Cyngor Sir Powys

11.1 Beirniadu dull y Cyngor o ystyried ysgolion/cymunedau bach / gwledig
11.2 Beirniadu triniaeth y Cyngor o'r ysgol
11.3 Beirniadaeth eraill o Gyngor Sir Powys

12. Sylwadau am y Dogfennaeth Ymgynghori
13. Sylwadau am effaith ar grwpiau nodwedd gwarchodedig
14. Sylwadau am effaith ar y Gymraeg

14.1 Sylwadau am arwyddocâd diwylliannol yr ardal
14.2 Pryder y byddai'r cynnig yn cael effaith negyddol ar y Gymraeg
14.3 Gwelliannau a awgrymir a fyddai'n cael effaith gadarnhaol ar y Gymraeg
14.4 Ni fyddai'r cynnig yn cael effaith negyddol ar y Gymraeg
14.5 Sylwadau eraill am effaith ar y Gymraeg

15. Opsiynau amgen

15.1 Cadw'r status quo
15.2 Datblygu'r ddarpariaeth yn yr ysgol
15.3 Rhannu arweinyddiaeth
15.4 Ffederasiwn / uno gydag ysgol arall
15.5 'Ystafell ddosbarth yng nghefn gwlad'
15.6 Datblygu darpariaeth cyfrwng Cymraeg
15.7 Dewisiadau amgen eraill

3. <u>Cyngor</u>

3.1 Yn seiliedig ar ganfyddiadau'r ymgynghoriad, ac asesiad pellach o'r opsiynau yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion o ran y rhagdybiaeth yn erbyn cau Ysgolion Gwledig, cyngor swyddogion yw y dylai'r Cyngor fwrw ymlaen â'r cynnig i gau Ysgol Bro Cynllaith trwy gyhoeddi Hysbysiad Statudol.

3.2 Y rhesymau dros y cynnig yw:

- Byddai'n mynd i'r afael â'r mater o niferoedd isel o ddisgyblion
- Lleihau capasiti gwarged cyffredinol y Cyngor mewn ysgolion cynradd

- Arbedion refeniw i'r Cyngor
- Ni fyddai angen i'r Cyngor gynnal adeilad Ysgol Bro Cynllaith mwyach
- Byddai disgyblion yn mynychu ysgolion mwy, a fyddai mewn sefyllfa well i fodloni gofynion y cwricwlwm newydd
- Byddai disgyblion yn mynychu ysgolion mwy, a allai ddarparu ystod ehangach o gyfleoedd addysgol ac allgyrsiol
- Byddai'r disgyblion yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau gyda chyfoedion o oedran tebyg
- Byddai disgyblion yn gallu parhau i gael mynediad at ddarpariaeth ym Mhowys
- Cyfle posibl i wireddu derbynneb gyfalaf o werthiant y safle

3.3 Os caiff ei gymeradwyo gan y Cabinet, rhagwelir y byddai'r Hysbysiad Statudol yn cael ei gyhoeddi ym mis Chwefror / Mawrth 2025, ac y bydd adroddiad pellach, sy'n crynhoi unrhyw wrthwynebiadau a dderbyniwyd, yn cael ei ystyried gan y Cabinet ym mis Ebrill / Mai 2025.

3.4 Y dyddiad targed ar gyfer cau Ysgol Bro Cynllaith yw 31 Awst 2025.

4. Goblygiadau Adnoddau

4.1 Mae swm y cyllid a ddarperir i ysgolion unigol yn cael ei yrru gan y fformiwla ariannu. Bydd unrhyw newid i'r fformiwla cyllid a ddarperir yn effeithio ar gyllideb refeniw'r Cyngor. Yn seiliedig ar y fformiwla gyfredol, amcangyfrifir y byddai gweithredu'r cynnig arwain at arbedion refeniw blynyddol i'r Cyngor o gwmpas **£77k**. Mae'r ffigur cyffredinol hwn yn cynnwys arbediad posibl ar gyllid dirprwyedig Ysgolion o dros £145.8k ac amcangyfrif o gostau trafnidiaeth ychwanegol o £70.8k, gydag amcangyfrif o leiaf £2k yn arbed mewn perthynas ag arlwyo.

4.2 Bydd £10.6k yn rhagor o arbedion refeniw blynyddol i'r Cyngor mewn perthynas â'r cyllid a ddarperir i'r ysgol yn ogystal â'r arbedion a nodwyd yn 4.1. Mae hyn yn ymwneud â chyllid sy'n cael ei ddirprwyo i'r ysgol at ddibenion talu rhent i neuadd y pentref er mwyn defnyddio eu cyfleusterau ar gyfer y diwrnod ysgol. Mae'r arbediad hwn yn dibynnu ar drafod terfynu'r les yn llwyddiannus sydd ar hyn o bryd yn ymrwymo'r Cyngor i ariannu'r gwaith o gynnal a chadw'r adeilad yn rhannol.

4.3 Ar hyn o bryd mae Ysgol Bro Cynllaith yn rhagweld gwarged cario ymlaen o £23.4k ar ddiwedd blwyddyn ariannol 2024-25 yr amcangyfrifir ei fod yn gostwng i £14.3k erbyn 31 Mawrth 2026.

4.4 Mae'r Cynllun ar gyfer Ariannu Ysgolion hefyd yn nodi'r canlynol yn adran 3.7.2:

Er mwyn sicrhau stiwardiaeth effeithiol o'r adnoddau sydd ar gael i

ysgolion, gall yr Awdurdod osod cyfyngiadau ychwanegol ar ysgol sydd i fod i gau, gan gynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i:

- Cyfyngu gwariant i gynlluniau y cytunwyd arnynt
- Dileu pwerau gweladwy'

Amcangyfrifir bod sefyllfa'r gyllideb erbyn mis Medi 2025 fel a ganlyn:

	2024-25	**2025-26**
Yn y flwyddyn Dros ben/(Diffyg)	(3,246)	(3,800)
Cydbwysedd Wedi ei ddwyn ymlaen	26,732	23,486
Cydbwysedd I'w ddwyn ymlaen	23,486	19,686

4.5 Nododd yr arolwg cyflwr diweddaraf o'r ysgol a gynhaliwyd ym mis Gorffennaf 2024 amcangyfrif o gostau ôl-groniad o £127,456 ar gyfer Ysgol Bro Cynllaith. Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu byddai'r gost hon yn cael ei hosgoi.

4.6 Er mai bwriad y Cyngor yw cau Ysgol Bro Cynllaith ac i ddisgyblion drosglwyddo i'w hysgolion amgen agosaf ym Mhowys, cododd llawer o ymgyngoreion y mater y gallai teuluoedd ddewis ei fynychu y tu allan i ysgolion sirol, o ystyried bod y pentref mor agos at ffin Swydd Amwythig, ac felly mae'n ddoeth amcangyfrif effaith ariannol hyn. Pe bai pob disgybl presennol yn trosglwyddo i ysgolion y tu allan i'r sir, byddai arbedion o tua £202k mewn cyllid refeniw (ac eithrio profion statudol ac elfen Ardrethi). Fodd bynnag, byddai hyn yn cael ei wrthbwyso yn erbyn colled o oddeutu £105k yn y Grant Cynnal Refeniw. Ar y cyd â'r arbediad arlwyo bach, byddai hyn yn golygu arbedion net o £99k i'r Cyngor. Ni fyddai costau cludiant ychwanegol i'w hystyried, ac amcangyfrifir y byddai gostyngiad enwol mewn costau o tua £7.5k, yn seiliedig ar ostyngiad milltiroedd gan fod cerbydau'n darparu gwasanaeth cysylltu ar hyn o bryd.

4.7 Byddai gweithredu'r cynnig yn gofyn am gyfranogiad gan nifer o feysydd gwasanaeth, gan gynnwys staff Addysg, Cyllid, Adnoddau Dynol, Arlwyo, Trafnidiaeth, Eiddo, Cyfreithiol a TGCh. Bydd y meysydd gwasanaeth hyn yn cael eu hysbysu am ddatblygiad y cynnig drwy gydol y broses statudol.

4.8 Dywedodd Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol (Swyddog Adran 151) fel a ganlyn: "Rwy'n nodi'r goblygiadau o ran adnoddau a nodir uchod. Addysg yw un o'r blaenoriaethau uchaf i'r Cyngor ac mae'r Strategaeth Trawsnewid Addysg yn rhan sylfaenol o waith Powys Cynaliadwy a fydd yn darparu cyngor cynaliadwy ar gyfer y dyfodol. Bydd yr arbedion refeniw blynyddol a welir, ynghyd ag osgoi'r costau

cynnal a chadw a buddsoddi cyfalaf yn y dyfodol, yn cyfrannu at leihau'r pwysau ariannol i'r Cyngor yn y dyfodol.”

5. Goblygiadau cyfreithiol

5.1 Cyfreithiol: Gellir cefnogi'r argymhellion o safbwynt cyfreithiol

5.2 Mae'r Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a'r Swyddog Monitro wedi gwneud sylwadau fel a ganlyn: "Rwy'n nodi'r sylw cyfreithiol ac yn cefnogi'r argymhellion."

6. Newid yn yr Hinsawdd a Goblygiadau Natur

6.1 Byddai gweithredu'r cynnig yn effeithio ar drefniadau teithio ar gyfer disgyblion sy'n mynychu Ysgol Bro Cynllaith ar hyn o bryd. Gallai hyn gael effaith negyddol ar yr amgylchedd, gan y byddai angen darparu cludiant ychwanegol o'r cartref i'r ysgol i gludo disgyblion i'w hysgol amgen agosaf.

6.2 Yn ogystal, ni fyddai disgyblion y mae Ysgol Bro Cynllaith ar hyn o bryd yr ysgol agosaf sy'n gallu cerdded i'r ysgol ar hyn o bryd yn gallu gwneud hynny mwyach.

7. Diogelu Data

AMH

8. Sylw gan aelodau (au) lleol

I ddilyn.

9. Asesiad Effaith

9.1 Cafodd asesiad effaith cychwynnol ei ystyried gan y Cabinet ar 17 Medi 2024.

9.2 Yn ogystal, cynhyrchwyd ystod o asesiadau effaith drafft fel rhan o'r dogfennau ymgynghori. Roedd y rhain yn cynnwys Asesiad Effaith Integredig, Asesiad Effaith Cydraddoldeb ac Asesiad Effaith Cymunedol.

9.3 Mae'r asesiadau effaith drafft hyn wedi'u diweddaru i adlewyrchu materion a godwyd yn ystod y cyfnod ymgynghori, ac maent ynghlwm yn Atodiad D.

9.4 Mae'r Crynodeb Cyffredinol o'r Asesiad Effaith fel a ganlyn:

Nod y cynnig yw gwella'r ddarpariaeth addysgol i ddysgwyr. Fodd bynnag, er bod yr asesiad effaith hwn wedi nodi rhai agweddau cadarnhaol, yn enwedig mewn perthynas â dysgu a sgiliau a sicrhau

rheolaeth strategol orau ystâd ysgolion Powys, mae'r asesiad hefyd wedi nodi rhai agweddau negyddol. Mae'r rhain yn ymwneud yn bennaf â'r effaith ar gymuned Llansilin oherwydd colli darpariaeth addysgol o'r pentref, y gofynion teithio ychwanegol cysylltiedig i ddisgyblion, a'r effaith bosibl ar neuadd y pentref pe bai'r trefniant prydlesu sydd ar waith ar hyn o bryd gyda'r ysgol yn cael ei derfynu. Cydnabyddir hefyd, er y byddai cludiant yn cael ei ddarparu i alluogi disgyblion i fynychu darpariaeth amgen ym Mhowys, y byddai'r ddarpariaeth agosaf ar gyfer y rhan fwyaf o ddisgyblion wedi'i lleoli yn Lloegr, ac na fyddai disgyblion sy'n trosglwyddo i'r ddarpariaeth yn Lloegr bellach yn cael mynediad at gwricwlwm Cymru, ac ni fyddent yn cael cyfle i ddysgu Cymraeg yn yr ysgol.

10. Argymhelliad

10.1 Derbyn yr Adroddiad Ymgynghori mewn perthynas â'r cynnig i gau Ysgol Bro Cynllaith

10.2 Cymeradwyo cyhoeddi hysbysiad statudol sy'n cynnig cau Ysgol Bro Cynllaith o 31 Awst 2025, gyda disgyblion o Bowys yn trosglwyddo i'w hysgol amgen agosaf ym Mhowys.

Swyddog Cyswllt:	Sarah Astley
Ffôn:	01597 826265
E-bost:	sarah.astley@powys.gov.uk
Pennaeth Gwasanaeth:	Marianne Evans, Pennaeth Trawsnewid Addysg
Cyfarwyddwr Corfforaethol:	Richard Jones, Cyfarwyddwr Addysg